

رابطهٔ مذهب‌گرایی و عوامل جمعیت‌شناختی با گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر در دانشجویان دختر و پسر

مسعود اسدی^۱
سالار رضایی نژاد^۲
میرنادر میری^۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطهٔ مذهب‌گرایی و عوامل جمعیت‌شناختی با گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر انجام شد. جامعهٔ آماری این پژوهش کلیه دانشجویان دختر و پسر دانشگاه تهران در سال تحصیلی ۱۳۸۸-۸۹ بودند. ۱۸۲ دانشجو به عنوان گروه نمونه بود با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار پژوهش «مقیاس مذهب‌گرایی، بسطامی و بهرامی احسان، ۱۳۸۷» و «پرسشنامه رفتارهای پرخطر (نسخه ۲۰۰۷)» بودند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون t گروه‌های مستقل، ضرایب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام انجام شد. نتایج آزمون t نشان داد که بین دانشجویان دختر و پسر در مذهب‌گرایی تفاوت معنادار وجود دارد. اما در متغیرهای گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر تفاوت معناداری وجود ندارد. نتایج همبستگی پیرسون نشان داد که بین مذهب‌گرایی، گرایش به خشونت و رفتارهای جنسی پرخطر، همبستگی منفی معناداری وجود دارد ($P < 0.01$). نتایج رگرسیون گام به گام مشخص کرد که ۰/۰۶۳ از واریانس مربوط به گرایش به خشونت به وسیله تأهل، مذهب‌گرایی و سن تبیین می‌شوند. همچنین نتایج رگرسیون گام به گام نشان داد که ۰/۰۵۶ از واریانس مربوط به رفتارهای جنسی پرخطر بوسیله مذهب‌گرایی تبیین می‌شوند.

واژه‌های کلیدی:

مذهب‌گرایی، عوامل جمعیت‌شناختی، گرایش به خشونت، رفتار جنسی پرخطر

^۱ - دانشجوی دکتری مشاوره، دانشگاه خوارزمی. masoudasadi_fc@yahoo.com

^۲ - کارشناس ارشد روان‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبائی

^۳ - کارشناس ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه تهران

مقدمه

در چرخه حیات انسان، تحول پدیده‌ای دائمی و غالب است. از نگاه پژوهشگران ورود به دوره دانشگاه یکی از مهمترین مراحل تغییرات و دوره‌های گذار در زندگی جوانان می باشد که تغییرات مهمی در ابعاد مختلف را در بر می‌گیرد (تائو و همکاران^۱، ۲۰۰۰). افراد در این دوره با چالش‌های جدیدی در تحصیل، روابط اجتماعی و دیگر زمینه‌های ممکن مواجه می‌شوند که به وسیله یک محیط کاملاً جدید به آن‌ها تحمیل می‌گردد (اکور^۲، ۲۰۰۹). این تغییر و تحولات منجر به افزایش سطح تنیدگی و مشکلات سازشی و رفتاری از جمله رفتارهای پرخطر در آنها می‌گردد (آدامز^۳، ۲۰۰۰). از جمله رفتارهای پرخطر در این دوره می‌توان به خشونت و رفتارهای جنسی پرخطر اشاره کرد. خشونت آن رفتار تهاجمی است که شخص به قصد صدمه و آسیب رساندن به افراد یا اشیا از خود نشان می‌دهد و می‌تواند به صورت جسمی، کلامی و یا در قالب تخریب اشیا و لوازم و یا زیر پا گذاشتن مقررات و قوانین در محیط زندگی با آگاهی قبلی تجلی یابد (دوال، اندرسون و بوشمن^۴، ۲۰۱۱). رفتار جنسی پرخطر نیز بهداشت روان، تعادل عاطفی و رفتاری افراد را مختل می‌کند (سانتیلی، کارتر و دیتوس^۵، ۲۰۰۹). یکی از عوامل بازدارنده گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر عمل، مذهب است.

مذهب از طریق برقراری یک نظم اخلاقی^۶، تدارک فرصت‌هایی برای به دست آوردن شایستگی‌های یادگرفته شده و تهیه قوانین اجتماعی و ایجاد یک نظام معنایی شامل هدف‌دار بودن زندگی و احساس خود ارزشمندی مثبت^۷ رفتارهای پرخطر را تحت تأثیر قرار می‌دهد. همچنین انجام فعالیت‌های مذهبی و دینی به عنوان یک مهارت مدارا می‌تواند به عنوان سپری در برابر خطرپذیری عمل نماید (اسمیت^۸، ۲۰۰۳). بررسی‌ها نشان می‌دهند آن دسته از جوانانی که به خدا اعتقاد دارند و نقش دین را در زندگی خود مهم می‌دانند در مقایسه با همسالان نامتدین خود، کمتر به رفتارهای پرخطر مانند

¹ - Tao & et al

² - Okour

³ - Adams

⁴ - DeWall, Anderson & Bushman

⁵ - Santelli, Carter & Dittus

⁶ - moral order

⁷ - positive self- worth

⁸ - Smith

خشونت و رفتار جنسی پرخطر می‌پردازند (جسر^۱، ۱۹۹۹). در این راستا، هولدر^۲ (۲۰۰۰) در یک مطالعه در میان افراد سنین ۱۱ تا ۲۵ سال نشان دادند که بین مذهب‌گرایی و رفتار جنسی پرخطر رابطه معناداری وجود دارد. سینها، کانان و گلس^۳ (۲۰۰۷) نیز در پژوهشی به بررسی رابطه مذهب‌گرایی و رفتارهای پرخطر در بین ۲۰۰۴ نفر در سنین ۱۱ تا ۱۸ سال پرداختند و نتیجه گرفتند که بین مذهب‌گرایی و رفتارهای پرخطر از قبیل رفتار جنسی پرخطر، رابطه منفی معناداری وجود دارد. همچنین ملانی^۴ (۲۰۱۰) در پژوهشی نشان داد که بین مذهب‌گرایی و رفتار پرخطر جنسی رابطه معناداری وجود دارد. پژوهش‌های دیگر نیز رابطه مذهب‌گرایی و گرایش به خشونت را مورد بررسی و تأیید قرار داده‌اند. برای مثال زالسکی و اسشافیانو^۵ (۲۰۰۰) و الیسون و آندرسون^۶ (۲۰۰۱) در پژوهش‌های جداگانه‌ای نشان دادند که بین مذهب‌گرایی و خشونت همبستگی منفی معناداری وجود دارد. در ایران نیز مطالعه دیوبند و پارسامهر^۷ (۱۳۹۰) رابطه معنادار مذهب‌گرایی و خشونت را مورد تأیید قرار داد.

علی‌رغم پژوهش‌های انجام شده روابط جنسی محافظت نشده و خشونت از متغیرهایی هستند که نیاز است پژوهش‌های بیشتری در مورد آن انجام گرفته و علل زمینه‌ساز و پیشگیرانه آن مورد توجه واقع شود. این امر در محیط دانشگاه ضرورت بیشتری پیدا می‌کند، زیرا دانشگاه مکان مناسبی برای ارائه برنامه‌های آموزشی به منظور ارتقای سلامتی افراد بالغ است. از این رو ارزیابی گرایش به خشونت و رفتار پرخطر جنسی و عوامل همبسته با آن اطلاعات ارزشمندی را جهت پیشبرد آموزش به سمت نیازها و چالش‌های روزمره دانشجویان، تدوین و برنامه‌ریزی آموزشی و تربیتی متناسب با نیازهای ویژه این گروه، در اختیار قرار می‌دهد (ردیکان^۷، ۲۰۰۴). لذا با توجه به آسیب‌های فراوان جسمی، روانی، اجتماعی، خانوادگی و اقتصادی گرایش به خشونت و رفتار پرخطر جنسی و نقش مذهب به عنوان عاملی درون‌فردی و توانمند در پیشگیری و کاهش این رفتارها، پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه مذهب‌گرایی و عوامل

¹ - Jassor

² - Holder

³ - Sinha & Cnaan

⁴ - Melanie

⁵ - Zaleski & Schiaffino

⁶ - Ellison & Anderson

⁷ - Redican

جمعیت‌شناختی با گرایش به خشونت و رفتار پرخطر جنسی در دانشجویان پرداخته است. بر این اساس سؤالات پژوهش حاضر چنین اند:

- ۱- آیا بین دانشجویان دختر و پسر در مذهب‌گرایی تفاوت معناداری وجود دارد؟
- ۲- آیا بین دانشجویان دختر و پسر در گرایش به خشونت تفاوت معناداری وجود دارد؟
- ۳- آیا بین دانشجویان دختر و پسر در رفتار جنسی پرخطر تفاوت معناداری وجود دارد؟
- ۴- آیا بین مذهب‌گرایی و گرایش به خشونت رابطه معناداری وجود دارد؟
- ۵- آیا بین مذهب‌گرایی و رفتار جنسی پرخطر رابطه معناداری وجود دارد؟
- ۶- هر یک از متغیرهای جمعیت‌شناختی (جنسیت، سن و تأهل) و مذهب‌گرایی به چه میزان گرایش به خشونت را تبیین می‌کنند؟
- ۷- هر یک از متغیرهای جمعیت‌شناختی (جنسیت، سن و تأهل) و مذهب‌گرایی به چه میزان رفتار جنسی پرخطر را تبیین می‌کنند؟

روش‌شناسی پژوهش

جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری

پژوهش حاضر از نوع همبستگی است. کلیه دانشجویان دختر (۱۹۰۰۰ دختر) و پسر (۱۱۰۰۰ پسر) دانشگاه تهران که در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ مشغول به تحصیل بودند، جامعه آماری این پژوهش را تشکیل می‌دهند. گروه نمونه شامل ۱۸۲ دانشجوی (۹۳ پسر و ۷۸ دختر) بود که با روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای از میان جامعه مذکور انتخاب و مورد آزمون قرار گرفت. حجم نمونه در پژوهش حاضر بر اساس مطالعات کوهن انتخاب شده است (فراهانی و عریضی، ۱۳۸۴). برای بررسی داده‌ها از آزمون t گروه‌های مستقل، ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام استفاده شد.

ابزار پژوهش

۱- مقیاس مذهب‌گرایی: این مقیاس توسط (بسطامی و بهرامی احسان، ۱۳۸۷) ساخته شده است که شامل ۱۵ سؤال ۵ گزینه‌ای (کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) است و از ۱ تا ۵ نمره‌گذاری می‌شود. این مقیاس با ۲ سؤال از مقیاس نگرش سنج مذهبی خدایاری فرد (۱۳۸۴)، ۶ سؤال از ابزار تجربه معنوی غباری بناب (۱۳۸۴)، ۳ سؤال از

آزمون جهت‌گیری مذهبی با تکیه بر اسلام آذربایجانی (۱۳۸۰) و ۴ سؤال از مقیاس جهت‌گیری مذهبی بهرامی احسان (۱۳۸۰) ساخته شد. نمرات بالا نشان‌دهنده مذهب‌گرایی بیشتر و نمرات پایین نشان‌دهنده مذهب‌گرایی کمتر است. در اجرای مقدماتی (اجرا بر روی نمونه‌ای به حجم ۳۶۰ نفر شامل ۱۲۰ بیمار جسمی، ۱۲۰ بیمار روانی، ۱۲۰ فرد سالم اجرا شد) اعتبار این مقیاس با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۶ به دست آمد و روایی آن نیز مورد تأیید متخصصان بوده است (بسطامی، ۱۳۸۷). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه ۰/۹۵ محاسبه گردید.

۲- پرسشنامه رفتارهای پرخطر (نسخه ۲۰۰۷): این پرسشنامه در بررسی ملی رفتارهای پرخطر دانشجویان امریکا طراحی و در پژوهش سالانه به کار می‌رود. نسخه اصلی پرسشنامه شامل ۷۹ سؤال است که رفتارهای پرخطر را در حوزه‌های مختلف شامل ایمنی، خشونت، خودکشی، مصرف سیگار، مصرف الکل، مصرف انواع مواد غیرقانونی، رفتار جنسی پرخطر، تغذیه و فعالیت بدنی مورد ارزیابی قرار می‌دهد. در پژوهش حاضر خشونت و رفتار جنسی پرخطر مورد مطالعه قرار گرفتند. جهت بررسی روایی پرسشنامه از شیوه روایی همزمان استفاده گردید. در روایی هم زمان گروهی که واجد سازه مورد سنجش آزمون هستند به عنوان گروه ملاک در نظر گرفته شده و نمرات جامعه مخاطب نسبت به آن سنجیده می‌شود. اگر میانگین نمره‌های گروه ملاک به طور معنادار بالاتر از میانگین نمرات گروه عادی باشد، نتیجه می‌گردد که آزمون دارای روایی همزمان است. به منظور تعیین پایایی، از دو روش همسانی درونی و بازآزمایی استفاده گردید. با استفاده از روش همسانی درونی ملاحظه گردید که ضریب آلفا برابر با ۰/۸۷ است که نشانگر همبستگی بالا و قابل قبول مقیاس می‌باشد. همچنین در روش بازآزمایی، پرسشنامه تهیه شده پس از گذشت دو هفته از اجرای اول، بار دیگر روی آزمودنی‌ها به اجرا درآمد و ضریب همبستگی بین نمرات پرسشنامه در اجرای اول و دوم محاسبه شد. نتایج نشان داد که ضریب پایانی مقیاس با استفاده از این روش برابر با ۰/۸۶ است (رحیمی، ۱۳۸۸). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۶۷ محاسبه گردید.

یافته‌ها

در این قسمت نتایج هر یک از فرضیه‌ها به تفکیک بررسی شده‌اند.
 فرضیه (۱): آیا بین دانشجویان دختر و پسر در مذهب‌گرایی تفاوت معناداری وجود دارد
 فرضیه (۲): آیا بین دانشجویان دختر و پسر در گرایش به خشونت تفاوت معناداری وجود دارد
 فرضیه (۳): آیا بین دانشجویان دختر و پسر در رفتار جنسی پرخطر تفاوت معناداری وجود دارد

جدول ۱- نتایج آزمون t گروه‌های مستقل برای مقایسه آزمودنی‌ها در نمره مذهب‌گرایی، گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر

P	T	DF	پسران	دختران	جنسیت شاخص متغیرها
			میانگین (انحراف معیار)	میانگین (انحراف معیار)	
۰/۰۰۰۲	۳/۱۴	۱۸۰	(۱۱/۵۵) ۳۳/۰۳	(۸/۵۴) ۳۷/۷۴	مذهب‌گرایی
۰/۹۲۹	-۰/۰۸۹	۱۸۰	(۱/۷۶) ۱/۳۱	(۱/۹۱) ۱/۲۹	گرایش به خشونت
۰/۰۶۹	-۱/۸۲	۱۸۰	(۳/۰۳) ۳/۵۵	(۱/۸۴) ۳/۰۲	رفتار جنسی پرخطر

نتایج آزمون t گروه‌های مستقل برای مقایسه آزمودنی‌ها در نمره‌های مذهب‌گرایی، گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر در جدول ۱ نشان داده شده است. مطابق داده‌های این جدول میانگین مذهب‌گرایی دختران از میانگین مذهب‌گرایی پسران بالاتر است و تفاوت بین آنها از لحاظ آماری معنادار است ($p < ۰/۰۰۲$ و $t = ۳/۱۴$). مقایسه آزمودنی‌ها در متغیرهای گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر نشان می‌دهد که بین دختران و پسران تفاوت معنادار وجود ندارد.

فرضیه (۴): آیا بین مذهب‌گرایی، گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر رابطه معناداری وجود دارد؟

جدول ۲- میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی مذهب‌گرایی، گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	۱	۲	۳
مذهب‌گرایی	۳۵/۴۳	۱۰/۳۷	۱		
گرایش به خشونت	۱/۳۰	۱/۸۳	-۰/۱۴۹*	۱	
رفتارهای جنسی پرخطر	۳/۲۸	۱/۹۴	-۰/۲۳۸**	۰/۰۶۶	۱

N=۱۸۲. *P<۰/۰۵. **P<۰/۰۱

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که بین مذهب‌گرایی، گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر، رابطه منفی معنادار وجود دارد ($P<۰/۰۰۱$). فرضیه (۵): هر یک از متغیرهای جمعیت‌شناختی (جنسیت، سن و تأهل) و مذهب‌گرایی به چه میزان گرایش به خشونت را تبیین می‌کنند؟

جدول ۳- خلاصه مدل رگرسیون گام به گام و تحلیل واریانس جنسیت، تأهل، سن و مذهب‌گرایی بر گرایش به خشونت

مدل	متغیر	شاخص	SS	DF	MS	F	P	R	R ²	SE
۱	تأهل	رگرسیون	۱۷/۶۴	۱	۱۷/۶۴	۵/۳۴	۰/۰۲۲	۰/۱۷۰	۰/۰۲۹	۱/۸۱
		باقیمانده	۵۹۴/۷۳	۱۸۰	۳/۳۰					
۲	تأهل+مذهب‌گرایی	رگرسیون	۳۵/۰۳	۲	۱۷/۵۱	۵/۴۳	۰/۰۰۵	۰/۲۳۹	۰/۰۵۷	۱/۷۹
		باقیمانده	۵۷۷/۳۴	۱۷۹	۳/۲۲					
۳	تأهل+مذهب‌گرایی+سن	رگرسیون	۴۷/۹۱	۳	۱۵/۹۷	۵/۰۲	۰/۰۰۲	۰/۲۸۰	۰/۰۶۳	۱/۷۸
		باقیمانده	۵۶۴/۴۶	۱۷۸	۳/۱۷					

نتایج جدول (۳) نشان می‌دهد که بهترین متغیرهای پیش‌بینی کننده خشونت، تأهل، مذهب‌گرایی و سن هستند و متغیر جنسیت از معادله رگرسیون حذف شد. بر اساس این نتایج F مشاهده شده معنادار است ($P<۰/۰۰۰۱$) و $۰/۰۶۳$ از واریانس مربوط به گرایش به خشونت به وسیله تأهل، مذهب‌گرایی و سن تبیین می‌شوند.

جدول ۴- خلاصه مشخصه‌های آماری رگرسیون گام به گام تأهل، مذهب‌گرایی و سن بر گرایش به خشونت

متغیر	B	SE	β	T	P
تأهل	۱/۲۰	۰/۱۴۰	۰/۱۷۰	۸/۵۶	۰/۰۲۲
مذهب‌گرایی	-۰/۰۳۰	۰/۰۱۳	-۰/۱۷۰	-۲/۳۲	۰/۰۲۱
سن	-۰/۲۱۳	۰/۱۰۶	-۰/۱۵۰	-۲/۰۱۵	۰/۰۳۵

ضرایب رگرسیون متغیرهای پیش‌بین در جدول ۴ نشان می‌دهند که تأهل می‌تواند واریانس گرایش به خشونت را به طور معنادار تبیین کند. فرضیه (۶): هر یک از متغیرهای جمعیت‌شناختی (جنسیت، سن و تأهل) و مذهب‌گرایی به چه میزان رفتار جنسی پرخطر را تبیین می‌کنند؟

جدول ۵- خلاصه مدل رگرسیون گام به گام و تحلیل واریانس جنسیت، سن، تأهل و

مذهب‌گرایی بر رفتار جنسی پرخطر

مدل	متغیر	شاخص	SS	DF	MS	F	P	R	R ²	SE
۱	مذهب‌گرایی	رگرسیون	۳۸/۸۳	۱	۳۸/۸۳	۱۰/۷۶	۰/۰۰۱	۰/۲۳۸	۰/۰۵۶	۱/۸۶
	باقیمانده		۶۴۹/۱۶	۱۸۰	۳/۶۰					

نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد که بهترین متغیر پیش‌بینی کننده گرایش به رفتار جنسی پرخطر، مذهب‌گرایی است و متغیرهای سن، تأهل و جنسیت از معادله رگرسیون حذف شده‌اند. بر اساس این نتایج F مشاهده شده معنادار است ($P < ۰/۰۰۰۱$) و $۰/۰۵۶$ از واریانس مربوط به گرایش به رفتار جنسی پرخطر به وسیله مذهب‌گرایی تبیین می‌شوند.

جدول ۶- خلاصه مشخصه‌های آماری رگرسیون گام به گام جنسیت و مذهب‌گرایی بر

رفتار جنسی پرخطر

متغیر	B	SE	β	T	P
مذهب‌گرایی	-۰/۰۴۵	۰/۰۱۴	-۰/۲۳۸	-۳/۲۸	۰/۰۰۱

ضرایب رگرسیون متغیرهای پیش‌بین در جدول ۶ نشان می‌دهد که مذهب‌گرایی می‌تواند واریانس گرایش به رفتار جنسی پرخطر را به طور معنادار تبیین کند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه مذهب‌گرایی و عوامل جمعیت‌شناختی با گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر در دانشجویان انجام شد. نتایج آزمون t گروه‌های مستقل نشان داد که بین دانشجویان دختر و پسر تنها در متغیر مذهب‌گرایی

تفاوت معناداری وجود دارد، این در حالی است که بین این دو گروه در متغیرهای گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر تفاوت معناداری وجود ندارد. علاوه بر آن نتایج ضریب همبستگی نشان داد که بین مذهب‌گرایی و گرایش به خشونت در دانشجویان رابطه منفی معناداری وجود دارد. بدین معنی که گرایش قوی با گرایش به خشونت ضعیف همراه است. این امر حاکی از آن است که هر چه معیارهای اعتقادی افراد قوی‌تر باشد، احتمال گرایش آنها به خشونت کمتر است. این نتیجه با یافته‌های پژوهشی زالسکی و اسشافینو (۲۰۰۰)؛ الیسون و آندرسون (۲۰۰۱)؛ دیوبند و پارسامهر (۱۳۹۰)، همسو است. در تبیین احتمالی این یافته می‌توان گفت که مذهب می‌تواند یک نظام معنایی شامل هدف دار بودن زندگی، احساس خود ارزشمندی مثبت، و خود را شایسته احترام دانستن بنا کند. این نظام معنایی مانع از خطرپذیری و رفتارهای هیجان طلبانه و نهایتاً منجر به احتمال کاهش گرایش به خشونت در فرد می‌گردد. بنابراین هر مقدار که فرد گرایش بیشتری به مذهب داشته باشد، به تبع آن معنایی که به خود و جهان اطرافش می‌دهد، توأم با احساس ارزشمندی و هدفمندی است. از این رو احتمال کمتری دارد به خشونت دست زند که به احساس ارزشمند بودنش آسیب برساند یا مانع از رسیدن به اهدافش شود. همچنین ارتباط با خدا به منزله منبع دائمی انرژی باعث می‌گردد که افراد در مقابل آسیب‌های درون فردی و محیطی و تمایل به رفتارهای پرخطر مقاومت کند. از این رو وجود رابطه منفی معنادار بین مذهب‌گرایی و خشونت دور از انتظار نیست.

نتایج ضریب همبستگی همچنین نشان داد که بین مذهب‌گرایی و رفتار جنسی پرخطر همبستگی منفی معناداری وجود دارد. بدین معنی که با افزایش مذهب‌گرایی در افراد، گرایش به رفتار جنسی پرخطر کاهش پیدا می‌کند. این یافته با نتایج مطالعات هولدر (۲۰۰۰)؛ سینه‌ها، کانان و گلس (۲۰۰۷)؛ ملانی (۲۰۱۰)؛ همخوان است. در تبیین احتمالی این یافته می‌توان گفت که مذهب از طریق برقراری یک نظم اخلاقی، تدارک فرصت‌هایی برای به دست آوردن شایستگی‌های یادگرفته شده و تهیه قوانین اجتماعی رفتارهای پرخطر را تحت تأثیر قرار می‌دهد، به طوری که افراد تمایل کمتری نسبت به این رفتارهای پیدا می‌کنند. همچنین مذهب سیستم سازمان‌یافته‌ای از باورها شامل مشارکت، سنت، ارزش‌های اخلاقی، رسومات، مشارکت در یک جامعه دینی برای اعتقاد راسخ‌تر به خدا یا یک قدرت برتر است (بال، آرمیستد و اوستین^۱، ۲۰۰۳). همچنین

¹ - Ball, Armistead & Austin

مذهب و مذهب‌گرایی به منزله مرجعیت بخشیدن به ساختار روابط و مناسبات انسان در تمام ابعاد آن، در پرتو رابطه انسان با خدا است (ماسلکو و کوبزنسکی^۱، ۲۰۰۶). بنابراین انتظار می‌رود که ویژگی‌های یاد شده از مذهب، سبب پیشگیری و یا کاهش رفتارهای پرخطر جنسی در افراد گردد.

در زمینه پیش بینی پذیری گرایش به خشونت از روی عوامل جمعیت‌شناختی و مذهب‌گرایی رگرسیون گام به گام نشان داد که بهترین متغیرهای پیش‌بینی کننده گرایش به خشونت، تأهل، مذهب‌گرایی و سن هستند و این سه عامل ۰/۰۶۳ درصد واریانس مربوط به گرایش به خشونت را تبیین می‌کنند. همچنین نتایج رگرسیون گام به گام نشان داد که از بین متغیرهای پیش‌بین، تنها متغیر مذهب‌گرایی، رفتار جنسی پرخطر را تبیین می‌نماید و متغیرهای سن، جنسیت و تأهل در پیش‌بینی رفتار جنسی پرخطر نقشی ندارند. متغیر مذهب‌گرایی توانست ۰/۰۵۶ از واریانس مربوط به گرایش به رفتار جنسی پرخطر را تبیین کند.

به طور کلی نتایج این پژوهش نشان داد که بین پسران و دختران فقط در متغیر مذهب‌گرایی تفاوت معناداری وجود دارد و این تفاوت به نفع گروه دختران است. به عبارت دیگر نتایج نشان داد که مذهب‌گرایی دختران، بیشتر از مذهب‌گرایی پسران است. همچنین بین مذهب‌گرایی با گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر در دانشجویان رابطه منفی معناداری وجود دارد. علاوه بر آن مشخص گردید که سن، تأهل و مذهب‌گرایی می‌توانند گرایش به خشونت را تبیین کنند و رفتار جنسی پرخطر نیز فقط از روی مذهب‌گرایی پیش‌بینی می‌گردد. این یافته کاربردهای نظری و عملی را القا می‌نماید. در سطح نظری یافته‌های پژوهش حاضر بر اصالت مذهب‌گرایی و نقش تعیین کننده، پایدار و مستمر آن در کاهش گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر در دانشجویان، دلالت دارد و همچنین بر سن، تأهل به عنوان متغیرهای مؤثر در گرایش به خشونت تأکید می‌نماید. همچنین بررسی ارتباط مذهب‌گرایی با گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر، هنوز چندان مورد توجه پژوهشگران داخلی قرار نگرفته است، لذا انجام این پژوهش می‌تواند به عنوان شروع، توجه پژوهشگران داخلی را به این متغیرها جلب نماید. در سطح عملی با توجه به نتایج پژوهش حاضر، با توجه به وجود رابطه منفی بین مذهب‌گرایی، خشونت و همچنین رفتارهای جنسی پرخطر، مشخص می‌گردد که

^۱-Maselko & Kubzansky

مذهب‌گرایی می‌تواند به عنوان یک عامل بازدارنده برای گرایش به رفتارهای پرخطر باشد، از این رو همچنین می‌توان با تدوین برنامه‌های فرهنگی در دانشگاه از سوی مسؤولان امر که تقویت آموزه‌های مذهبی را مدنظر داشته باشند، از بسیاری از رفتارهای پرخطر از جمله گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر، پیشگیری و یا از میزان ارتکاب به آنها جلوگیری کرد. کارشناسان مذهبی نیز در دانشگاه‌ها با ارائه برنامه‌هایی در قالب سخنرانی، کارگاه و یا جلسات پرسش و پاسخ می‌توانند نقش مهمی را در تقویت مذهب-گرایی در دانشجویان ایفا نمایند که به نوبه خود منجر به کاهش گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر می‌شود.

پژوهش حاضر تنها به بررسی رابطه مذهب‌گرایی و عوامل جمعیت‌شناختی با گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر در دانشجویان پرداخته است. بنابراین نتایج فقط در جهت شناسایی تأثیر این متغیرها حائز اهمیت هستند. پژوهش حاضر محدودیت‌هایی نیز داشته است؛ با توجه به اینکه گروه نمونه را دانشجویان تشکیل می‌دهند، تعمیم نتایج به تمامی اقشار باید با احتیاط صورت بگیرد، لذا برای موضع‌گیری قاطع‌تر در مورد رابطه مذهب‌گرایی و عوامل جمعیت‌شناختی با گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر در جامعه ایرانی، انجام پژوهش‌های بیشتر در نمونه‌های متنوع‌تر ضروری به نظر می‌رسد. پیشنهاد می‌گردد که در پژوهش‌های آینده جنبه‌های گوناگون مذهب مانند ابعاد جهت‌گیری مذهبی (درونی و بیرونی) در پیش‌بینی گرایش به خشونت و رفتار جنسی پرخطر به کار گرفته شوند. همچنین پیشنهاد می‌گردد که نقش مذهب‌گرایی در کاهش خشونت و رفتار جنسی پرخطر در قالب یک طرح تجربی مورد توجه و بررسی قرار بگیرد.

منابع:

- بسطامی، فاطمه (۱۳۸۷)، بررسی روایی و اعتبار مقیاس کوتاه کیفیت زندگی سازمان بهداشت جهانی و ارزیابی روایی افزایشی آن. رساله کارشناسی ارشد روانشناسی. دانشگاه تهران. ص. ۸۰-۹۵.
- دیوبند، فاتمه و پارسامهر، مهریان (۱۳۹۰)، بررسی رابطه بین میزان دین‌داری والدین با خشونت میان فردی فرزندان پسر دبیرستانی. فصلنامه روان‌شناسی و دین. ۴(۱)۸۷-۷۱.
- فراهانی، حجت‌الله، عریضی، حمیدرضا (۱۳۸۴)، روش‌های پیشرفته در علوم انسانی، اصفهان: جهاد دانشگاهی تهران.
- رحیمی، سیدعلی سینا (۱۳۸۸)، بررسی ارتباط ویژگی‌های شخصیتی، خودشناسی و ارزش خود با رفتار پرخطر در دانشجویان دانشگاه‌های تهران. رساله کارشناسی ارشد. دانشگاه تهران. ۶۰-۱۰۰.
- Adams, G. R. (2000), The transition to university and beyond [Special issue]. *Journal of Adolescent Research*, 15(1), 145-156
- Ball, J., Armistead, L., & Austin, B. J. (2003), The relationship between religiosity and adjustment among African- American female, urban adolescents. *Journal of Adolescence*, 26, 431- 446
- DeWall.N.C., Anderson, C.A., & Bushman.B.J. (2011), the General Aggression Model: Theoretical Extensions to Violence. *Psychology of Violence*1(3), 245-258
- Ellison, C.G., and Anderson.K. (2001), “Religious Involvement and Domestic Violence among U.S. Couples.” *Journal for the Scientific Study of Religion* 40:269-286
- Jassor. R. (1992), Risk behavior in adolescence: A psycho social frame work for understanding & action. *Developmental review*.12:374-390
- Holder, D., W. (2000), the association between adolescent sexual spirituality and voluntary sexual activity. *J Adolesc Health* 2000;26:295-302
- Maselko, J., & Kubzansky, L. D. (2006), Gender differences in religious practices, spiritual experiences and health: Results from the US General Social Survey.*Social Science & Medicine*, 62, 2848-2860

-
- Melanie A. (2010), Associations between Religiosity and Sexual and Contraceptive Behaviors. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*. 23(5), 290-297
 - Okour, A. M., & Hijazi, H. H. (2009), Domestic violence and family dysfunction as risk factor for violent behavior among university students in North Jordan. *Journal of Family Violent*, 24, 361-366
 - Redican, k; (2004), A Copmparison of Health Risk Behavior among College Students Enrolled in a required Personal Health Course vs. Enrolled in an elective Personal Health Course. Blacksburg, Virginia. 214-260
 - Santelli.J, Carter.M.,& Dittus.P.(2009), Trends in Sexual RiskBehaviors, by Nonsexual RiskBehavior Involvement, U.S. High School Students. *Journal of Adolescent Health*. 44(4),372-379
 - Sinha, J. W., & Cnaan, R. A. (2004), exploring the impact of a faith-based demonstration program for at-risk youth. Washington, DC: Administration for Children and Families, Health and Human Services
 - Smith, C. (2003), Theorizing religious effects among American adolescents. *Journal for the scientific study of religion*; 42, 17-30
 - Tao, S., Dong, Q., Pratt, M. W., Hunsberger, B., & Pancer, S. M. (2000), Social support: Relations to coping and adjustment during the transition to university in the Peoples Republic of China. *Journal of Adolescent Research*, 15, 123-144
 - Zaleski EH, Schiaffino KM.(2000), Religiosity and sexual risk-taking behavior during the transition to college. *J Adolescence*; 23:223-7

